

Jak Švédové roztáli v Americe

Snímek Emigranti zahájí příští středu v pražském kině Lucerna za osobní účasti režiséra Erika Poppeho **přehlídku severských filmů Scandi**. Ta se pak bude konat ve více než třech desítkách českých biografů.

MARCEL KABÁT

V polovině minulého století napsal švédský autor Vilhelm Moberg sérii románů o osudech svých krajanů, kteří o další století zpátky opustili Švédsko a s odvahou, nadějí, ale i se smutkem a obavami se vydali začít nový život v Americe. Nyní se této předlohy chopil uznávaný norský tvůrce Erik Poppe (* 1960), který je mimo jiné režisérem mrazivého dramatu *Utoya*, 22. července z roku 2018.

K vidění na přehlídce Scandi bude i trilogie Nicolase Windinga Refna Dealer, v níž má děsivou úlohu Zlatko Burič, čerstvý držitel Evropské filmové ceny

”

Kronika života manželů Kristiny a Karla-Oskara a jejich výrazných soupeřnic, někdejší prostitutky Ulriky a bigotní pastory ženy Judit, vypráví univerzální příběh lidí přesazených z tradičního prostředí do sice vytoužené, ale náročné a cizí působící modernější společnosti. Matka neustále se rozrůstající rodiny Kristina citelně trpí odlukou od příbuzných i rodné země, začátky farmaření v Americe jsou pro ni i jejího muže vyčerpávající a útěchu nachází v přísné švédské náboženské tradici. Zároveň ji ale stále častější zkušenosti přesvědčují, že bigotnost a předsudky vedou k omezení a nepravdivému vidění světa. Když okolnosti nakonec Kristinu donutí za-

Nový svět na dohled. Lisa Carlehedová a Gustaf Skarsgard jako švédští manželé Kristina a Karl-Oskar na cestě za lepší budoucností ve filmu Emigranti.

FOTO FILM EUROPE

ujmout jasný postoj, volí toleranci, otevřenost a cit proti úzkoprsé nesnášenlivosti – stává se z ní liberální Američanka. Trochu modelový příběh s nepochybným odkazem k situaci dnešních migrantů ožívá na plátně díky výrazným hereckým výkonům, plastickému vylíčení nástrah života v polovině 19. století i skutečnému pochopení pro pocity lidí, kteří se ocitají v podobné situaci.

Komu je ze sebe špatně?

Jak již bylo řečeno, režisér Erik Poppe se ve středu zúčastní slavnostního zahájení přehlídky Scandi a po projekci v Lu-

cerně bude odpovídat na dotazy. Totéž se zopakuje ještě ve čtvrtek večer v Edison Filmhubu. Účast režisérky, finské debutantky Hanny Bergholmové zpestří také promítání hororu *Ono* v Edison Filmhubu 23. ledna. Hrdinkou snímku je dvanáctiletá gymnastka Tinja, která se zoufale snaží potěšit svou matku posedlou prezentováním dokonalého rodinného života prostřednictvím svého blogu. Život rodiny náhle změní příchod tvora, který není člověkem.

Alespoň online se přehlídky Scandi zúčastní norský režisér Kristoffer Borgli. S diváky bude debatovat v Edison Filmhu-

bu 21. ledna po projekci snímku *Je mi ze sebe špatně*, který měl premiéru v sekci Un Certain Regard v Cannes. „V této černé, satirické komedii Borgli zobrazuje toxický vztah, který rychle eskaluje do děsivých úrovní narcistické sebe prezentace. Satirizuje tak sebe prezentaci tendence v současných médiích a impulzivní hledání pozornosti zakořeněné v současné společnosti,“ lákají diváky pořadatelé.

Divnost, žánr, tabu, příběh

Podle Ivana Hronce, ředitele pořadající společnosti Film Europe, se organizátoři festivalu snaží vybírat snímky podle něko-

lika kritérií. „Jedno z nich je divnost, druhým čistý žánr, dalším tabu a poslední epický příběh.“ Film, který odpovídá prvnímu kritériu, je prý třeba snímek *Bombastický Johan* režiséra Hallvara Witzo komedie o samotáři s vášní pro dynamiku, který se (nepřekvapivě) dostává do neustálých konfliktů s vesnickou komunitou. A k vidění bude například i trilogie Nicolase Windinga Refna *Dealer*, v níž má děsivou úlohu Zlatko Burič, čerstvý držitel Evropské filmové ceny za roli v *Trojúhelníku smutku*.

Scandi, ve 34 českých kinech od 18. do 25. 1.

Za špetkou nostalgie

Období první republiky trvalo pouze dvacet let, přesně mezi lety 1918 a 1938. Rodila se v bolestech a umírala v bolestech ještě větších. Ovšem přesto, že existovala jen krátce (anebo možná právě proto), je stále opředená řadou mýtů a mnohdy se na ni vzpomíná jako na jakýsi „zlatý věk“. Tato nostalgie po dávno zmizelých ideálních časech je hluboce lidská a snad i pochopitelná, přesto je od pravdy velmi daleko: první republika byla obdobím se všemi klady a zápory, jaké známe z období před ní i po ní. Nicméně i když trvala pouhé dvě dekády, byla nabitá zajímavými i dramatickými událostmi. Hana Knebllová, zkušená autorka populárně-naučných knih, vypráví v *Životě za první republiky* o všech tehdejších oblastech života od všemožných problémů po první světové válce přes běžné životy milionů obyčejných lidí po úspěchy tehdejších podnikatelů, spisovatelů, sportovců nebo i filmových hvězd. Nechybí ani množství zajímavostí od líčení kruté zimy v roce 1929 nebo to, jak vznikla tradice vánočních stromů republiky.

David Lancz

Hana Knebllová: *Život za první republiky*. Vydalo nakladatelství Brána, Praha 2023. 272 stran

Nekorektní muzea?

O zneužitých exponátech se mluví na západě Evropy, odkud se vrací muzejní předměty do bývalých kolonií. Slogan „zneužitá muzea“ se ale objevil i u nás. Národní muzeum tak nazvalo výstavu předmětů z expozic zrušených po roce 1989. Mezi exponáty je první vydání Komunistického manifestu Marxe a Engelse ze sbírek Muzea Klementa Gottwalda. Nebo čepice, v níž se příští prezident Zápotocký vrátil z lágru v Německu. Či plastika sokola (viz foto) od Josefa Kemka, kterou věnoval prezidentu Gottwaldovi a dnes je pokládána za významné dílo slovenského naivního umělce. Jsou to autentické předměty doby. Proč tedy hovořit o „zneužitých muzeích“? Kdybychom propadli této politické korektnosti, cejch zneužití by nesly veškeré expozice z antiky - vždyť ty předměty ztělesňují praxi otroctví. Naštěstí jsou ještě místa, kde taková přecitlivělost nebudí. Například v rodišti Zápotockého. V Zákolanech mají nejen jeho sochu, ale v hospodě U Libuše byl ještě před pár lety portrét s nápisem: „Zde sedával a na harmoniku rád hrál Antonín Zápotocký, pozdější československý prezident a spisovatel.“ A nikomu to nevádí. **Zbyněk Petráček**

Zneužitá muzea. Národní muzeum, do 30. 4.

Odkud přišla válka

Napřed to vypadá podivně a trochu směšně, ale pak se ukazuje, že to až taková legrace není a může to vyústit v tragédii. Asi tak by se daly shrnout příhody z Ruska a Ukrajiny, které ve své knize *Všechny cesty vedou k válce* popisuje český reportér Vojtěch Boháč. Popisuje nejistotu a vztahovčnost části ruské populace, toleranci určitého stupně násilí i působení protizápadní propagandy, inscenované referendum na Krymu v roce 2014, situaci na obou stranách rusko-ukrajinské fronty po roce 2014 a také začátek ruské invaze v roce 2022. Přes slabší pasáže na začátku knihy jde celkově o vyváženou směs osobních zážitků a snahy analyzovat širší souvislosti celého dění, byť se to na pár místech kvůli malému časovému odstupu ne zcela podařilo. Kniha se přitom blíží nejlepšímu tradicím polské školy literární reportáže, což je u nás spíše ojedinělý úkaz. Navíc je na ní vidět pečlivá editorská práce a osekání zbytečného balastu, takže může i čtenářům, kteří se jinak o politické dění moc nezajímají, pomoci s pochopením současného Ruska i Ukrajiny.

Marek Hudema

Vojtěch Boháč: *Všechny cesty vedou k válce*, CPress 2022, 424 stran

Po třiceti letech

„Když zakážete dialog, tak frustrace, sentimenty a křivdy klíčí pod povrchem, pletak se zvyšuje, a jakmile se naskytne příležitost - třeba s příchodem svobody -, exploduje. Je to vidět v celém postkomunistickém světě. To se týkalo Československa, ale i bývalé Jugoslávie, jižního Kavkazu, severního Kavkazu a střední Asie.“ Citát Šimona Pánka z *Člověka v tísni* je z knihy *Restart* z nakladatelství Kniha Zlín. V rozhovorech se osobnosti různých profesí a věku (i národností) zamýšlejí nad rozdělením Československa i nad tím, co prožívají Češi a Slováci v současné době. Autoři hovořili se známými politiky (premiér ČR Petr Fiala, Mikuláš Dzurinda, Pavel Rychetský, Věra Jourová), hudebníkem s přesahem do veřejného života Michaelem Kocábem, spisovatelem Pavlem Kosatíkem, režisérkou Terezou Nvotovou, jazykovědcem Karlem Olivou... Knihu doplněnou glosami řady dalších veřejných osobností a obrazovou dokumentací a faktografií společně uvedou do života v pondělí v Knihovně Václava Havla v Praze.

Marta Švagrová

Jana Peroutková a Petr Švec: *Restart*, křest v Knihovně Václava Havla, Praha, Ostrovní 13, 16. ledna v 19.00

Kodaňská trilogie

Jedna z nejčtenějších dánských autorek Tove Ditlevsenová (1917-1976) není u nás příliš známá. Její úspěšná kniha ze 40. let *Ulice dětství*, která byla i zfilmovaná, vyšla v 80. letech jen na Slovensku. Nyní konečně máme v češtině k dispozici její vzrušující vzpomínky s názvem *Kodaňská trilogie: Dětsví-Mládí-Závist*, v nichž otevřeně popisuje svou drogovou závislost, která jí nakonec zahubila. Knihu výtečně přeložila dáništká Lada Halounová a je to druh literatury, jenž okamžitě vtáhne. Tove pocházela z chudé kodaňské čtvrti, z dělnického prostředí a neměla šanci na vzdělání. Poezii začala psát velmi mladá, byla přirozený talent a autodidakt. Čtyřikrát se vdala, její třetí muž lékař z ní udělal narkomanku, čtvrtý se jí pak snažil z této závislosti dostat se střídavými úspěchy. Napsala téměř třicet knih, próz, povídek, novel, básní. Vývoj jejího literárního stylu se ale bohužel kvůli léčbě drogové závislosti, kdy byla mimo literární svět, nemohl plně rozvíjet. Tove se nakonec předávkovala prášky na spaní. Vydání jejich memoárů oživilo zájem o její dílo ze strany čtenářů i teoretiků. **Jana Machalická**

Tove Ditlevsenová: *Kodaňská trilogie*, Brno, Host 2022